

iste vzroke. — Da je pri nas toliko takega sadja, prihaja od tod, ker so naši sadjarji križem cepili vse vrste, od katerih so videli prav lep sad ali pa so slišali o njih lepem sadu, brigali se pa niso, s kakim pogojem rodi dotična vrsta v resnici lep sad.

Ako hočete toraj pridelovati lepe namizne hruške, cepite Vaši zemlji prikladne vrste, vzgajajte jih pritično v zavetni legi in strezite jim dobro. Vendar pa ne trdimo, da bi ne bilo tudi takih vrst, ki bi v Vašem kraju prav lep sad rodile na visokih deblih. — Grjntavost, ki prihaja od vlage, oziroma od gliv, odpravite pa, če poštupate s fino zmletim žveplom cvetje in potem sadje.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

204.

Tobak v Ameriki.

Amerika je prva in glavna zemlja, kjer se največ tobaka pridelava, zlasti pa: Kuba, Portoricco, Zedinjene države, Brazilija, Domingo in Kolumbija.

Otok Kuba, ta biser Antiljskega otočja, proizvaja najboljši tobak za cigare. V trgovino dohaja tobak s Kube z dvema imenoma: tobak z zahodnega kosa se zove „Havana“, a z vzhodnega kosa „Kuba“. Poznato je, da je Havana najboljši tobak, a mej tobakom, ki ima ime Kuba, je posebna vrsta boljšega tobaka, ki se zove „Yara“. Pravi „Yara“ se ves na otoku potroši, in kar v trgovino s tem imenom prihaja, to je samo sorodna vrsta, Najboljši tobak raste na otoku po dolinah ob rekah, in čim bližje morju pribajamo, tem slabejši je. Po dolinah je tobak izredno finega duha, perje mu je nežno in mehko, in za cigare kot nalašč. Na bregovih je tobak nekoliko slabejši, ima tudi fin duh, ali trdo perje.

Peščena zemlja najbolje ugaja tobaku, dočim na črnej zemlji raste najslabejši tobak. Seme se poseje v grede avgusta, a septembra se mlade rastline presade na polje. Prvo perje se obere decembra ali s početka januarja. Potem požene novo perje, katero je kmalu zrelo. Kedar je perje suho, zloži se v sušilnici na kupe po 3 do 4 ^m/ visoke, in tu ima prvo vrenje (fermentacija). To traje 2 do 4 tedne. Potem se perje po veličini in lepoti prebere in v zvezke poveže. Na to se pripravi voda, v katerej so se namakali peclji od tobaka, in s tako vodo se zvezki močijo 8 do 10 ur. To delo je jako važno, ker o njem najbolje ovisi, kakošen aroma hoče tobak dobiti. Še le tako pripravljen tobak gre v trgovino. Na celem otoku pridelajo na leto do 270.000 španjolskih centov (135.000 metriških centov) tobaka. Uvoz tujega

obaka na otok je zabranjen. Tobak se po nekaj na otoku podela, nekaj pa surov v Evropo proda. Največ tobaka kupujeta Francoska in Avstrijska. Francoska jemlje navadno slabejšo robo, Avstrijska pa boljšo. Sajenje tobaka in podelavanje njegov je slobodno vsakemu na otoku. Kdor hoče napraviti cigarnico, mora prositi vlado dovoljenja in prijaviti svoj znak, ki ga hoče na škrinjice vtisniti. Vsega vkup je na otoku do 600 tvornic, in samo mesto Havana jih ima do 400. Razen velikih tvornic je na otoku cele vrste malih tvorničarjev, kateri nimajo nikakega znaka, temveč delajo za veletvorničarje. Dobre tvornice imajo vedno po toliko naročil, da jih komaj zmagujejo, zato pa izdelavajo samo fine cigare. Po velikih tvornicah v Havani dela do 20.000 oseb, večinoma možaki. Delavci so na otoku najhujši ljudje, zato imajo tvorničarji z njimi vedne sitnosti. Ako je trgatav dobra, takrat jih je težko dobiti za drage novce, a pri slabej trgatvi se sami vsiljujejo. V tvornici kadi skoro vsak delavec, in to kolikor hoče, in kedar gre domov, vsak sme vzeti malo tobaka, zato se pa večje tatvine navadno ne prigajajo. Za vzgoj delavcev je v Havani posebna šola. Navaden delavec naredi do 150, boljši delavec do 200 pa tudi 250 cigar, in za 1000 cigar dobi 21 gld. V trgovino prihajajo tri vrste havanskih cigar. Za 1000 komadov prve vrste plačajo 52 g., za drugo vrsto 40 g., za tretjo vrsto 34 g. Osobito fine vrste so še dražje. Na leto izvozijo s Havane 300 do 350 milijonov cigar. Poleg tega izvozijo tudi velike bale perja na vse kraje sveta. Najglavnejše vrste cigar, katere se po obliki in dobroti razlikujejo, naslednje so: Regalia, Imperiales, Londres, Millares, Galanes itd. No pod temi imeni prihajajo tudi cigare, katere so v Evropi narejene s perja tobakovega z drugih krajev sveta. Cigare, katere izdelujejo v Evropi od havanskega perja, navadno so slabejše od onih, katere na Havani izdelujejo, a izvedenci trdijo, da je to samo zato, ker se na Havani bolje ravna s tobakom, in ker so delavci izvedenejši.

Otok Portorica (Puerto-Rico) proizvaja tobak zlasti za cigare, kakor Kuba. Aroma temu tobaku je mnogo slabejši proti Havanskemu tobaku. Vzgoj tobaka se nahaja na Portorici v rokah siromašnih poljedelcev, kateri se za obdelavanje in pripravljanje tobaka malo brigajo, zato je tudi tobak slab. Na leto pridelajo tu samo 36 000 centov (18.000 metriških centov).

Na Domingu rodi dosta boljši tobak, in na leto ga pridelajo do 150.000 španjolskih centov. Da ga več ne pridelajo, krivi so samo politiški odnošaji.

Brazilija je začela izvažati svoj tobak še le 1848. l., in od takrat se je začela kultura tobaka izredno vzdigati. Danes pridelajo v Braziliji do 30.000 španjolskih centov, znatno več kako na Kubi. Tobak braziljski se izvažava v Portugalsko in Afriko, mnogo tudi v Avstrijo. Kupci potujejo po zemlji ter pokupljajo perje, ko je še na rastlini. Tobak je boljši in močnejši od Portoriškega.

V južno-ameriške republiki Ekvador v pokrajini Esmeralda pridelajo na leto samo 5.000 centov, ali ta tobak ima mesto koj za Havanskim. V republiki Kolumbiji raste prilično dober tobak in ga izvažajo zlasti v Bremen in London. Na leto ga pridelajo do 120.000 centov.

V severno-ameriških Zedinjenih državah je najglavnejša pokrajina tobaku Virginija, kjer raste poznati virginijski tobak, ki se upotreblja za cigare, lule in njuhanje. Ta tobak je vrlo močan, in tudi aroma mu je ugoden. Zemlja in podnebje ugajata tu tobaku, no do brota njegova pa je poglavito v vzgoju in pripravi. Tako skrbno ne ravnaajo nikjer s tobakom kakor tu. Od ostalih Zedinjenih držav, kjer tobak sadé, moramo omeniti še Kentucky, Maryland, Ohio in Florido.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Državni zbor.

(Konec.)

Izmed drugih važnih rečeh mi je omenjati, da je bil včeraj brez razprave sprejet načrt zakona, s katerim se dovoljuje vladi, da sme v l. 1891. za vojno in mornarico nabrati 60 389 mož, za deželno brambo pa 10.000 mož.

Ravno tako je bil danes brez ugovora sprejet zakon, s katerim se vravnava nastanitev bosenskih in hercegovinskih vojakov, kadar pridejo v naše dežele k vojaškim vajam.

Posebne važnosti je danes sprejeta postava gledé na pokojnine in miloščine vojaških vdov in sirot. S postavo z dné 27. aprila 1887 bila je pripoznana pokojnina in miloščina vsem vojaškim vdovam in sirotam, katerih možje, oziroma očetje, umró ali pa gredó v pokoj po veljavnosti tega zakona; za vdove in sirote vojakov, ki so bili pred veljavnostjo tega zakona upokojeni, ali pa so že prej umrli, veljale so stare določbe. Toda že pri razpravi gori omenjenega zakona se je v resolucijah vladi priporočalo, naj se ozira tudi na vdove in sirote že prej upokojenih ali umrlih vojakov in vlada je ustregla tej želji, ter letos predložila načrt postave, s katero se priznava pokojnina in miloščina tudi vojaškim vdovam in sirotam, katerih možje, oziroma očetje, so bili upokojeni pred 27. aprilom 1887. Na vdove in sirote vojakov, ki so pred tem dnevom umrli, se pa tudi novi načrt ne ozira. Umevno je toraj, da je pri tem predmetu nastala obširnejša razprava, katero je pričel poslanec Derschatta, ki je sam sin bivšega generala. Rekel je, da je nova postava lepa božičnica za nekatere vojaške vdove in sirote, ob enem pa je obžaloval, da se ne razteguje tudi na one, katerih možje in očetje so umrli, predno je zakon z dne 27. aprila 1887 stopil v veljavo.

Poslanec Popovski je tudi radostno pozdravljal novo postavo, s katero bode pomagano vsaj nekaterim

vdovam in sirotam, in zadovoljni moramo biti, da se je vsaj to doseglo, ker bi se bila Ogrska upirala, ako bi bili še več zahtevali.

Dr. Jaques pa je bil jednakega mnenja, kakor Derschatta, ter je priporočal resolucijo, s katero se vladi naroča, da naj postavodajalnim potom zakon z dne 27. aprila 1887 raztegne tudi na vojaške vdove in sirote, katerih možje in očetje so že prej umrli.

V enakem smislu je govoril dr. Oelz, ki je poudarjal dolžnost, skrbeti za vdove in sirote, katerih možje in očetje so v vojskah kri prelivali za Avstrijo. Pri glasovanju je obveljal nasvetovani zakon brez premembe, ter je bila sprejeta tudi Jaquesova resolucija.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Mir ljudem na zemlji! O času rojstva Zveličarjevega ponavlja se vsako leto tudi ta klic z nebes. — Ponavlja se z nebes, ker je svetovni pomen tega nebeškega klica pripoznan zdavnej po vsem svetu in ker se leto za letom prepričavamo, kako daleč je še človeštvo od onega miru, h kateremu vabi nebeški klic. Ni nam treba govoriti, o potrebi tega klica glede avstrijskih narodov, vsaj je vendar več kot 40letno vladanje cesarjevo obrnjeno na dosego miru med njegovimi narodi. Izrekoma pa merijo na to vsi koraki cesarjevi in njegove vlade na dosego tega namena. Češko-nemška poravnava je sedaj nad leto dni na dnevnem redu. In, ako danes še ne moremo trditi: poravnava je dognana, smemo pa vsikakor izrekati prepričanje, da danes že vsak tukajšnji domoljub čuti, da za blagor Avstrije je postal neobhoden. Najbolje pa čutimo resničnost tega izreka mi Slovenci, ker ste naša in češka zgodovina in narodne potrebe teh narodov tako tesno zvezani, da se lahko trdi: Čeh in Slovenec sta glede svojega političnega razvoja, glede svojih teženj jeden narod. In konečno še malo, pa pomenljivo vprašanje! Ali je nam Slovencem mir potreben? Na to vprašanje moremo si pač prihraniti odgovor, ako bi ne imeli družega uzroka, učila bi nas tega mala, pa podučna dogodbica iz letošnjega deželnega zborovanja, ko je bilo na razgovoru vprašanje višje dekliške šole v Ljubljani. Smelo trdimo, da ga ni slovenskega poslanca, kateremu bi ustanovitev višje slovenske dekliške šole ne navdalo srca z radostjo, — prav velika pa je razlika v tem, kako naj bi se sedaj ta namen dosegel in tu opazujemo dve načelni razliki, to je ona glede verskega značaja prihodnje take šole. To razliko stališča more pripuščati samo neomejena fantazija, ker to vprašanje se ne bode rešilo sedaj, tudi ne v 20 letih in najmanj v kranjskem deželnem zboru ali, in to za to ne, ker je to vprašanje za sedaj saj dokončno rešeno, ker v Slovencih vendar danes v nasprotju z vsemi sosedi ne moremo govoriti o brezverski šoli, še menj pa o brezverski odgoji. — Pri temu, umetno znešenem duševnem na-